

Tapio Luoma: Tervetuloa kuuntelemaan Arkkipiispan talossa -podcastia. Minä olen arkkipiispa Tapio Luoma ja juttelen tässä podcastissa kiinnostavien ihmisten kanssa elämänmenosta, arvoista ja muista syvällisistä kysymyksistä.

Tällä kertaa Arkkipiispan taloon on tullut vieraaksi Vasemmistoliiton puheenjohtaja, kansanedustaja Li Andersson. Tervetuloa.

Li Andersson: Kiitos. Mukava olla täällä.

Tapio Luoma: Et tullut kaukaa?

Li Andersson: En. On ihanaa, kun ehtii olla omassa kotikaupungissaan tekemässä asioita.

Tapio Luoma: Millä tavalla Turku on muuttunut sun oman elinaikasi kuluessa?

Li Andersson: No onhan se muuttunut tosi paljon mun mielestä, että. Mä oon siis asunut täällä koko elämäni. Kaikki koulut käynyt täällä ja päiväkodissakin ollut, ja jos miettii vaan sellastakin paikkaa kun Aurajoen rantaa, niin se näyttää täysin erilaiselta nyt kun miltä se näytti, kun mä olin lapsi, ja monet paikat myöskin keskustassa, joka oli ehkä vähän semmoisia, Forum esimerkiksi, joka oli vähän tämmöinen ei-katettu, aika pimeä, pahanhajuinen paikka, niin nyt se on laitettu tosi hienoon kuntoon. Ja ehkä tietyt asiat on pysynyt samoina myöskin, et mun mielestä tietyt tällaiset sivistykseen ja kulttuuriin liittyvät asiat, jotka aina on ollut Turun, Turulle ominaisia ja jotka ilokseni myöskin edelleen on sellaisia, mitä Turku itsekin haluaa painottaa ja nostaa esille.

Tapio Luoma: Itsekin nyt viisi vuotta melko tarkalleen Turussa asuneena, niin kieltämättä tämä on viehättävä kaupunki ja tässä on valtavasti potentiaalia. Sen takia ajattelen, että täällä on varmasti turkulaisten hyvä asustaa.

Li Andersson: Joo, ja onhan täällä, mun mielestä on erilainen tahti kuin Helsingissä esimerkiksi, et kyl mä ainakin itse huomaan, et mä vähän rentoudun aina, kun mä tuun tänne. Et on oikeesti sellainen olo aina, että tulee kotiin. Ja mä, tietys mieles mä myöskin pidän siitä Turun pienuudesta, että mul on aina, se saattaa myöskin johtua siitä, että mä oon itse täältä kotosin, mut on semmonen olo, että ihmiset tervehtii ja moikkaa, et vähän niin kun tuntee toisiaan, vaikka ei oikeesti tunneta.

Tapio Luoma: Minkä merkityksen sä itse annat omalta kohdaltasi sille, että sulla on juuret Turussa tai että sä oot kasvanut juuri siinä perheessä jossa oot kasvanut ja että sun ikään kun ne juuret on siinä kontekstissa, missä ne ovat. Jos mä oikein ymmärsin, niin sä tuut suomenruotsalaisesta taustasta myöskin, et se tavallaan myöskin määrittää jollain tavalla sinua.

Li Andersson: Joo. Tähän voi vastata tosi pitkästi tai vähän lyhyemmin. Katotaan, miten mä onnistun, siis on toki niin, et suomenruotsalaisuus on yksi asia, joka on mulle merkityksellinen, joka on vaikuttanut, ja mä ehkä huomaan sen nyt, kun mul on itselläni lapsi, niin mulle on tärkeitä kyllä myöskin se, että hänellä on ikään kuin oma kokemus myöskin suomenruotsalaisena olosta ja ikään kun semmoinen oma kytkös siihen kieleen, et

hän osaa sitä, ja siihen kulttuuriin, ja hän käy nyt myöskin ruotsinkielistä päiväkotia. Sit samanaikaisesti muistin itse nuorena, kuinka mua ärsytti se, että mul oli silloin tosi vahva semmonen viesti siitä, että äidinkieli ei ole yhtä kuin joku kokonaisvaltainen identiteetti, et se, et sä puhut tiettyä kieltä, ni ei tarkoita sitä, et sun pitää äänestää tiettyä puoluetta tai et sä harrastat tiettyjä asioita, tai et kaikki ovat hirveän varakkaita tai jotain muuta. Et kyl siihen suomenruotsalaisuuteenkin mun mielest edelleen liittyy aika paljon sellaisia asioita, mitkä mä koin silloin vahvaa tarvetta jotenkin protestoida sitä vahvaa myöskin tai ehkä rikkoo sellast tietynlaista mielikuvaa. Mut Turku on itse asiassa ehkä hyvä esimerkki, et täällähän iso osa ruotsinkielisistä saattaa olla töissä yliopistolla esimerkiks tutkijoina tai median tai kulttuurin puolella, että täällä monet ruotsinkieliset myöskin toimii ns. aika tavallisissa ammateis tavallisella tavalla, et koen et sen siinä mielessä ehkä vähän erityyppisenä paikkana kuin esimerkiks Helsinki. Sitten mun perheessä myöskin mä koen, et sellaisii asioita, jotka on ollut tosi merkityksellisiä mulle, mitkä mä oon saanut sieltä, liittyy kulttuuriin, kulttuuriarvostukseen. Mun isä on taiteilija ja toki se on mulle tavallaan jo lapsuudesta asti ikään kun ollut semmonen luonnollinen osa arkee ja elämää, ja ehkä se ymmärrys myöskin taiteen merkityksestä yhteiskunnalle. Ja sitten lukeminen, mitä on nytten myöskin mun poliittisten tehtäviä, ehkä just tuon opetusministerin tehtävän kautta, niin todellakin ymmärtänyt, miten valtavan iso lahja se on, jos lapsi sen saa kotoon. Et mun äiti oli paikallislehdessä töissä täällä ja muistan, että aika pitkään meille tuli kolme eri painettua lehteä kotiin joka aamu. Ja se on kyl hyvin harvinaista, siis varsinkin nykypäivänä, kun monet lukee digilehtiä. Mutta toki antanut sitten aika isoo sellast sosiaalista pääomaa mulle, mitä, tiedostan olevani etuoikeutetussa asemassa siinä.

Tapio Luoma: Missä mielessä poliittinen ajattelutapa on periytynyt kotoaan?

Li Andersson: No mun vanhemmat eivät ollut millään tavalla puoluepoliittisia. Mä en ainakaan muista mitään sellaisia keskusteluja, että olisi ikään kuin jostain tietystä puolueesta puhuttu tai että ikään kuin todetaan, että me ollaan tän puolueen kannattajia. Eikä missään koskaan mitään vappumarsseilla ollut tai mitään muuta, että mul ei ollut sellaista tavallaan kytköstä vasemmistolaisuuteen. Toisaalta mä koen kyllä, et mä oon saanut mun vanhemmilta vahvan arvomaailman, siis joka liittyy just heikommista huolehtimiseen. Ehkä mun isän kautta myöskin tietynlaisen semmosen valtavirran kyseenalaistamiseen, koska sen, se opetti tosi vahvasti, sen oman taiteen tekemisen kautta sitä, että pitää uskoa omaan asiaansa ja uskaltaa olla sitä mitä itse on ja uskoa siihen, mihin itse uskaa, riippumatta sitten siitä, jos kaikki eivät sitä heti ymmärrä. Sil oli aina semmosia pitkiä monologeja, et miten sen taidetta pistettiin öö-mappiin alussa jossain kilpailuissa, mihin hän oli osallistunut. Ja oli jotenkin aika vahva tämmönen omaan juttuunsa uskomiseen, ja mä luulen, että sekin on kyllä vaikuttanut mun maailmankatsomukseen aika vahvasti.

Tapio Luoma: Miten susta Li tuli poliitikko? Muistaks sä niitä vaihteita, jolloinka tavallaan sä ajattelit, että yhteiskunnallinen vaikuttaminen, vaikkapa juuri vasemmistoliiton kautta on se, mitä sä haluat tehdä?

Li Andersson: No se on tapahtunut askel askeleelta ja must se on, edelleen tuntuu se poliitikko-sana vähän vaikealta sen takia, koska mä oon aina jotenkin toivonut, et ihmiset kokisi poliittista toimijuutta, riippumatta siitä, ovatko he kokopäiväinen päättävä, ni kun aika harva pääsee siihen asemaan, tai jonkun puolueen aktiivi, koska politiikka kuitenkin on paljon laajempi asia kun vain se päätöksenteko, mitä tehdään valtuustoissa tai eduskunnassa, et sit aina tää poliitikko-sana kuulostaa siltä, et se on vaan se tietty jengi, joka siitä vastaa. Mutta mä olin ensimmäisissä kuntavaaleissa ehdolla 2008, ja mulle se oli aika semmonen iso askel, koska silloin, sinä vuotena mä liityin puolueeseen ja olin ensimmäistä kertaa vaaleissa vasemmistoliiton ehdokkaana. Ja siihen ehdokkuuteen ajoi paikalliset kysymykset täällä, että tää toriparkki, joka oli tosi iso kiistanaihe Turussa pitkään, mitä mä vastustin, ja sit silloin oli myöskin huutava pula kohtuuhintaisista työtiloista taiteilijoille ja kulttuurialan toimijoille, et se oli toinen semmonen tärkeä kysymys mulle. Et siitä se oikeastaan alkoi. Aika pienestä ja semmosesta tavallaan itseäni hyvin läheisesti koskettavista kysymyksistä. Mutta sit, niinko yleensä politiikassa käy, mähän en päässyt läpi silloin ekalla yrittämällä. Mä olin neljännellä varasijalla, mut sain sit paikan kulttuurilautakunnasta, missä sain vaikuttaa ja sit olin seuraavissa eduskuntavaaleissa ehdolla, enkä tullut valituksi silloinkaan, 2011, mut se oli kiva tehdä sitä kampanjaa, ja sai vähän kosketuspintaa valtakunnallisiin teemoihin ja sit mä oon tavallaan sillä tiellä edelleen. Et mä aina kerron, kun mä käyn kouluvierailuilla, et kuinka monis vaaleis mä oon ollut ehdolla tulematta valituksi, koska must se on tärkeätä varsinkin lasten ja nuorten kuulla, että ehkä nykypäivänä vähän annetaan sellast kuvaa, että me ollaan semmosia tähtiä, jotka syntyy jossain. Mut kyl myöskin politiikassa menestymisen edellytys aivan valtaosalla on, että sä oot tehnyt pohjatyötä aika pitkään ensin ja osoittanut ihmisille, et sä oot sitoutunut siihen vaikuttamistyöhön.

Tapio Luoma: Mä pidän tosi kiinnostavana tätä näkökulmaa, jossa sä sanot, että koet vierastavasi vähän tätä poliitikko-käsitettä, koska se ikään kun ilmeisesti, jos nyt oikein sua kuulen, niin vähän heittää sen vastuun pelkästään näille, jotka koko päivätoimisesti pystyy antautumaan yhteiskunnan asioitten hoitamiseen. Ja mä kuulen tossa semmoisen, että oikeastaan politiikka on jotain semmoista, joka on tämmöisessä Suomen kaltaisessa demokratiassa ja vahvan kansalaisyhteiskunnan maassa, niin se on oikeest jokaisen oikeus.

Li Andersson: Se on just näin. Ja meil on todella vahvoja poliittisia toimijoita, jotka eivät ole ikään kuin poliitikkoja, jotka kyllä vaikuttaa, mut kansalaisyhteiskunta on erinomaisen tärkeä esimerkki. Ja mä luulen, et ehkä semmonen ihmisten tietynlaiseen turhautumiseen tai voimattomuuden kokemukseen ehkä auttais myöskin siinä, et jos me tuotais esille kansalaisjärjestöjä, niin ihan vaan yksittäisten ihmistenkin poliittista toimijuutta yhä vahvemmin. Mä en muista kuka se on mun kollegoista vasemmistoliitossa, jolla oli tapana sanoa, että mikään yhteiskunnallinen muutos, tai ainakin hyvin harvoin, lähtee puhtaasti eduskunnan sisältä. Kyl se yleensä on niin, et ne syötteet tulee sen ulkopuolelta, tulee ihmisiltä itseltään, tulee järjestöiltä, tulee ehkä eri työpaikoilta niist ongelmista, mitä siel havaitaan. Ja sitten ne syötteet ja ne keskustelut pikkuhiljaa löytää tiensä eduskuntaan ja jossain vaiheessa ehkä jopa päätöksentekoon ja lainsäädäntöön. Mut ne uudet ideat, ne aloitteet, ne avaukset, ne sytykkeet siihen hyvin harvoin lähtee sieltä istuntosalista syntymään.

Tapio Luoma: Mä muistan aika hyvin ensimmäisen julkisen puheeni just rippikoulun käyneenä. Silloin mulle oli selvää, että mä haluan papiksi ja se oli semmonen rovastikunnan nuortenilta, ja mä jännitin mielettömästi tätä omaa ensimmäistä julkista puhettani. Mut sitten, mä en tiedä mikä itsetuntemuksen puuska mulle tuli, kun mä revin etukäteen hikisesti ja vaivalla kirjoitetun puheen ja sitten jostain syystä innostuin pitämään sitte ex tempore jotain muuta. Mutta siis tavallaan, tämmöiset muistikuvat siitä, että sua kuunnellaan. Ja että se mitä sä sanot, niin se jollain tavalla saa vastakaikua kuulijoissa. Niin mä luulen, että siinä on jollain tavalla tämmösen kaikenlaisen vaikuttamisen yks merkittävä tekijä, ja jos miettii nyt vaikkapa, mä nyt puhun tietenkkin omasta näkökulmasta kirkon edustajana, jossa paljon myöskin käytetään sanoja ja puheita, jolloinka tavallaan sit se puhumisen, tai puhuminen on väline jollain tavalla saada kontaktia ja pyrkiä vaikuttamaan sitte asioihin. Ja sama pätee ylipäätään kaikkeen puheviestintään. Mikä on puheen merkitys tänä päivänä?

Li Andersson: Kyllä mä edelleen onneksi koen, et se on tärkeää ihmisille, et ehkä se just semmonen, forumit puheille on se isoin kysymysmerkki. Mä en tiedä, mä tiedän, et puolueissa on ollut vähän keskustelua koronan jälkeen, et onks ihmiset löytänyt takaisin tämmösiin kasvotusten tapahtuviin kohtaamisiin. Mä luulen, et se on pikkuhiljaa nyt tapahtumassa, mut se kesti aika kauan. Et kyl ainakin itse huomaa semmosen eron siinä. Ja mä ainakin, mä arvostan todella paljon sellaiset kohtaamiset, mitkä on, jos ne on jossain, tiet sä, kerhohuoneessa tai kahvilassa tai missä nyt sitten on tämmönen perinteinen puhetilaisuus järjestetty, tai ihan vain sitä, että keskustelee yksittäisten ihmisten kanssa teltoilla, koska mun mielest siinä edelleen, se, mitä politiikka pohjimmiltaan mulle on niin on edelleen läsnä. Mä koen, et ihmiset tulee kertomaan todella henkilökohtaisia asioita, avaamaan myöskin tosi vaikeita asioita omast elämästään, hyvin usein avun tarvetta. Ja et siinä on sellanen aito ihmisille kontakti, joka on täysin jotain muuta kun mitä nää naljailevat somekeskustelut on. Et siksi tää kasvotusten tapahtuva kohtaaminen on niin tärkeätä, ja siinä ehkä myöskin sitten pääsee puhumaan ihmisille, jotka eivät välttämättä, ovat jo valmiiksi ikään kun vakuuttuneita sun sanomisista, et täähän on niinku tän somen suurin ongelma on se, et se, ne algoritmit rajaa meidät näkemään vain sellaista sisältöä, mitä me jo olemme päättäneet haluavamme nähdä, et se ei välttämättä aina mahdollista dialogia. Ja kyl mulla vaalikampanjoiden aikana esimerkiksi, että kyllä ihmiset edelleen odottavat puhetta, analyysiä. Ja mul on hauskoja kokemuksia myöskin tästä, kun tulee jonnekin Pirkanmaan pikkukunnan Prisman parkkipaikalle ja ihmiset yhtäkkiä pyytää puhetta, niin oon hypännyt semmoisen betoniesteen päälle, yrittänyt pitää palopuhetta siinä. siinä parkkiksella, mut et se ehkä osoittaa just sen, et kyl edelleen toivotaan myöskin niitä puheita ja halutaan kuulla myös henkilökohtaista pohdintaa, analyysiä yhteiskunnan ja maailman menosta.

Tapio Luoma: Sä oot Li nyt ollut kymmenkunta vuotta valtakunnan politiikassa vahvasti mukana erittäin näkyvällä paikalla ja oot hoitanut muun muassa opetusministerin tehtävää tässä viime hallituksessa. Ja sivusta katsoen valtakunnan politiikassa kansanedustajana, ministerinä toimiminen vaatii kyllä aika paljon, että kyllä jotenkin aina miettii, että miten te jaksatte siinä kuvioissa. Vallankin kun tänä päivänä tämä palaute, jonka päättäjä saa, niin se

ei suinkaan aina ole mitenkään semmosta, se ei oo rakentavaa. Kova ja kriittinen palaute on tervetullut, tai näin ymmärrän, mutta se, että se ei oo rakentavaa, vaan jollain tavalla nujertamaan pyrkivää, niin se välillä hirvittää. Joku on tainnut sanoa sillä tavallakin ääneen, että valtakunnan politiikassa kun tietyn ajan on, niin se jättää myöskin jonkinlaisen jäljen ihmiseen. Miten sä ajattelet tosta? Onko valtakunnan politiikassa mukanaolo jättänyt suhun jonkun semmosen jäljen? En nyt uskalla sanoa mistään vamma, mutta joku semmonen jälki, joka tulee osaksi sitä omaa todellisuutta.

Li Andersson: No ainakin se, mä huomaan, mun mielestä ja mä oon huomannut sen itsestäni ja myöskin kollegoista, että rakentaa sellast kuorta. Et on tietynlainen semmonen, et vähän vetäytyy ihmisenä, koska se on tapa suojella itseäsi. Et tavallaan, et on helpompi olla politiikassa, jos ajattelee, et se on se jollain tavalla työminä joka saa sen kritiikin ja sen palautteen. Mut jollei, jos olis ikään kuin täysin avoimesti omana itsenään, kaikki tunteet, kaikki kelat, jotenkin oma lähipiiri ja kaikki siinä mukana, niin olis myöskin paljon haavoittuvampi sille. Kyllä sellainen, sellainen piirre huomaa, et sit tavallaan tulee korostetumman asialliseksi aina julkisuudessa ollessaan. Ehkä toinen, mitä mä pelkään enemmän, mä en osaa vielä sanoa, että onko tää jo olemassa oleva haava vai ei, mut mitä pelkään eniten on siis mun ihmiskäsityksen muuttumista; koska mä koen, et mul on aina ollut aika sellanen positiivinen ihmiskäsitys, et mä oon ehkä siinä mielessä taas kerran etuoikeutetussa asemassa, että oon saanut elää aika tasapainosta ja onnellista lapsuutta ja nuoruutta, jos on ollut paljon positiivisia kokemuksia kanssaihmisistä. Mä luulen, et tääkin jollain tavalla jotenkin vaikuttaa politiikkaan, et ajatellaanko kanssaihmisistä et ne on lähtökohtaisesti pahantahtoisia tai laiskoja, vai ajatellaanko, että muut olosuhteet ehkä enemmän vaikuttaa siihen, löytääkö ihminen töitä tai miksi sitten lähdetään toisiin maihin omaa kotimaataan jättäen, nyt pari tällaista käytännön esimerkkiä mainitakseni, koska mitä enemmän tulee sit tällaista palautetta, joka ei liity mihinkään asiaan, mut se näyttää, ni juuri kuten täs sanottiin, et se näyttää tavallaan enemmän vain nujertamistarkoituksessa ikään kuin esitetyltä, niin sit mä ainakin pelkään sitä, et se muuttaa mun ihmiskäsitystä, et mitä jos ihmiset onkin oikeesti tällaisia pahantahtoisia tai vain pelkästään jotenkin kiusaamisesta tai kiusaamisen takia siitä kiinnostuneita. Mutta mä en koe, et se olis vielä muuttanut mun ihmiskäsitystä, koska mul on niin paljon myöskin positiivisia ihmiskohtaamisia politiikasta ja semmosii todella koskettavia yhteydenottoja ja mitä on saanut, mut se on mun suurin pelko. Ja mä luulen, et semmoseen tietynlaiseen, et jos mä huomaan itsestäni, että tää mun ihmiskuva on jollain tavalla muuttumassa lopullisesti, niin sit pitää varmaan keksii jotain muuta tekemistä kuin politiikassa olo, koska mä en näe, et se on politiikalle hyvää myöskään, jos päättäjät ovat kyynistyneitä tai hirveän haavoilla siitä roolista.

Tapio Luoma: Tää kyynistymisen, minkä otit esille, niin sehän usein nähdään tämmöisenä aika monia, ei ainoistaan politiikassa mukana olevia, vaan ylipäättään keskeisissä ja johtavissa asemissa olevia vaanivana vaarana. Ja sitä tietysti miettii, että sehän on uhka, joka koskettaa oikeastaan kaikkia, jotka jollakin tavalla joutuu miettimään sitä, että miten omat ihanteet ja se realiteetti, reaali maailma, jossa ollaan, mikä niiden välinen jännite tulee olemaan tai mihinkä, miksikä se muodostuu. Onko sun helppo pitää kiinni ihanteista?

Li Andersson: On, mutta välillä maailma, kyllähän maailma saa mutkin surulliseksi aika monesti, et jos nyt miettii Venäjän sotaa Ukrainassa, että tietysti mielessä varmaan mäkin, ja varmaan se on inhimillistä, et elättelee ikään kun sellaista uskomusta siitä, että maailman jopa pahimmat johtajat olisivat siinä mielessä rationaalisia toimijoita, että pyrkisivät ikään kuin turhaa ihmiskärsimystä välttämään. Näin ei ole. Et mä en, sanoisin, että olen niin idealisti, että luulisin, et näin ei voi käydä, koska maailmahan on täynnä sellaisia esimerkkejä, mut kyl se joka kerta, kun se aidosti tapahtuu, niin no kyl se aiheuttaa ainakin sellaisen syvän vaan surullisuuden tunteen myöskin, että se maailman raadollisuus, tai et maailma raadollisimmillaan on aika kaukana siitä, mikä on mun ihanne siitä mitä sen pitäisi olla ja toimia. Mutta mä aina sanon kaikille, et maailmantuskan paras vastalääke on toiminta. Et mä ainakin koen, että ehkä ilmastokriisi on toinen tämmönen. Et mä ymmärrän tosi hyvin, että voi tulla syvä ahdistus jonkun sellaisen kriisin edessä, mikä vaan tuntuu niin kuin mahdottomalta enää pysäyttää. Miettii vaiks nuoria tällä hetkellä, et sä oot vain yksi ihminen, sul ei oo välttämättä edes äänioikeutta vielä. Sul on monta, monta vuosikymmentä vielä elämää elettävänä niinä vuosikymmeninä, kun jo ikään kuin tieteen tekijät sanoo, että silloin tullaan näkemään tällaista kauheutta ja silloin tullaan näkemään tällaista kauheutta, jos ei nyt tehdä riittävästi päästöjen vähentämiseksi. Ja se tuntuu liian suurelta ja jollain tavalla pysäyttämättömältä se kehitys. Mut et mun, mä oon yrittänyt myöskin kaikille nuorille, joiden kaa mä oon puhunut tästä, että kun muuta ei voi kuin tehdä vaan se, mitä itse yksittäisenä ihmisenä voi, niin mä ainakin, mua helpottaa aina se, kun mä teen jotain. Et jos ei ole vielä äänioikeutettu, ni voi olla mukana jossain kansalaisjärjestössä, voi kirjoittaa mielipiteenkirjoituksia, voi pyrkiä vaikuttamaan yhteiskunnalliseen päätöksentekoon jotain muuta kautta, et niitä keinoja on monia, taas kerran, koska tää politiikkäksitys ei saa rajata vaan siihen valtuustoissa tai eduskunnas tapahtuvaan päätöksentekoon. Et mä luulen, et samaa, me ollaan itse asias nähty myöskin tää Ukrainan sodan yhteydessä, et onhan tää auttamisen halun aalto on ollut aivan valtava. Ja mä luulen, et se on aika yleisinhimillinen piirre, että kun maailma tuntuu liian pahalta, et se on mahdotonta käsittää sitä pahuutta, niin ainoa keino käsitellä niit tunteita on tehdä jotain. Osallistua rahankeräykseen, tai auttaa tänne tulleita perheitä tai jotain muuta, mitä nyt ollaan myöskin Suomessa nähty.

Tapio Luoma: Tässä tullaan siihen, että ihmisille on tosi tärkeätä, kun ihminen käsittelee niitä ahdistuksen tunteita, mitä vaan vyöryy, tuota niin kuin kuvasit, et pystyy jollain tavalla edes itse pieneltä osaltaan osallistumaan semmoiseen toimintaan, mikä, mikä sitten toivottavasti johtaa siihen, että se uhka on vähän pienempi. Mä oon kuullut semmoisen hyvän määritelmän toivosta, että toivo, perusteltu toivo on sitä, että pystyy omalta osaltaan toimimaan niin, että se toivon toteutuminen olisi hieman lähempänä.

Li Andersson: Se on hyvä määritelmä. Mä luulen, et se kyynistymisen määritelmä on sit varmaan just se, että kun ei enää jaksa uskoa sen muutoksen mahdollisuuteen tai hirveästi edes tehdä enää mitään. Et se on kyl just noin.

Tapio Luoma: Sitten vielä mua kiinnostaa edelleen tää, tämmöisen julkisuudessa paljon olevan poliittisen vastuunkantajan semmonen ajatus siitä, että tai kokemus siitä, että minkälaisia paineita tuo vaikkapa se, sun osalta se, että kun sä oot ollut semmonen

ääniharava monissa vaaleissa viime aikoina, sä oot saanut huikeat määrät ääniä, niin mitä pelkästään tuo suuri kannatus tai suuri suosio, niin minkälaisia paineita se tuo?

Li Andersson: Kun mut oli valittu ekan kerran Turun kaupunginvaltuustoon, mä en nyt muista enää, et oliko se suurin vai toiseksi suurin äänimäärä. Mä olin enskertainen sit sillä äänimäärällä, ni ensimmäinen asia, mitä yksi vanhempi mies sanoi mulle, kun mä tulin saliin, oli, muista sitten, että tässä salissa meillä jokaisella on vain yksi ääni. Et se oli hänen tapansa palauttaa mut maan pinnalle heti, että sit kun ollaan valittuja, niin sit jokaisen ääni painaa yhtä paljon. Niinhän se demokratiassa on, että ei se äänimäärä välttämättä sit yhtään se enempää vaikutusvaltaa siinä antaa. Mä en tiedä, yritän nyt rehellisesti, mä en tiedä onko se, enemmän mä oon kokenut paineita puolueen menestyksestä, koska se, mulle se on se puolueen johtaja, mä en pysty erottamaan ne roolit mitenkään, ja uskon kyllä myöskin, et mun äänimäärään myötä vaikuttaa se näkyvyys, mitä saa puolueen puheenjohtajana. Jos vertaa mun kansanedustajakollegoihin täällä, ei he pääse yhtä paljon telkkariin tai radioon kun puolueen puheenjohtajat pääsee, ja sit ne niinku äänet helposti totta kai kanavoituu niille ehdokkaille, joiden kannoista ja näkemyksistä ja esiintymisistä on enemmän tietoa. Mut enemmän painetta kyllä ottaa sen koko puolueen menestyksestä, koska ne on kuitenkin, puolueissa on niin paljon ihmisiä, jotka laittaa itensä likoon saamatta siitä mitään suurta kunniaa ja mainetta ja näkyvyyttä. Ja jotenkin sit haluaa sen koko yhteisön puolesta, että ihmiset sais iloita menestyksestä tappioiden sijasta, et must se on ehkä enemmän ollut se, mist mä oon niinku suurin osa niist paineist ottanut.

Tapio Luoma: Puolueessa ja ylipäätään suhteessa äänestäjiin, niin valittu edustaja tai valtuutettu joutuu väistämättä aiheuttamaan myös pettymyksiä äänestäjilleen. Miten sä tämmöisiä käsittelet tai miten sä oot kokenut nää tilanteet?

Li Andersson: Mä luulen, et päättäjien pitää muistaa, siis olihan koronapandemian yhteydessä esimerkiks paljon tosi vaikeita päätöksentekotilanteita. Mä koen täs et johtamistilanteita, että mä muistan just kaikki ne koulujen sulkemiset ja avaamiset ja nää, et miten viestii opettajille, vanhemmille, et se, mä koin sen aika haastavana. Tää Nato-kysymys ei ollut vasemmistoliiton sisällä myöskään helppo. Mut mä, mun mielest päättäjien pitää muistaa, ettmeidän tehtävähän ei ole olla vaan ikään kun joku semmonen heijastuspinta sille, mikä on enemmistöön kulloinkin kanta, vaan kyllähän päättäjien tehtävä on myöskin johtaa edestä, et siis kertoa ihmisille, miksi ajattelee, että joku tietyn tyyppinen ratkaisu on perusteltu tai välttämätön, no mä en pidä niin paljon täst välttämättömyysretoriikasta, et ehkä enemmän niin kuin perusteltu. Et sit voi tulla, ja varmasti siis jokaisen päättäjän uralla tulee niit tilanteita, jolloin pitää ihmisille pystyy perustelemaan, miksi on tehnyt sen ratkaisun, minkä on tehnyt ja miksi on kokenut, et tää on se paras ratkaisu täs tilanteessa. Itse asiassa tää, just hallituskaudella ehkä tulee, oppositiossa on siinä mielessä vähän helppoa, et sä et, jos on joku vaikea asia, niin sä et joudu samantyyppistä vastuuta kantamaan siitä vastaan äänestämisestä kuin mitä hallituksessa, jolloin aina kantaa vastuuta seurauksista, siis tekemättömyydestä ja tekemisistä. Et siinä mielessä on minun mielestäni ihan hyvä, että jokainen puolue vuorollaan käy vähän hallituksessa katsomassa, et mitä se vastuunkanto on, vaikka toki ei hinnalla millä hyvänsä eikä millä hallitusohjelmalla tahansa.

Tapio Luoma: Sä oot Li, sut tunnetaan semmosena vahvana esiintyjänä, mutta myöskin vahvana asiaosaajana ja kun sua kuuntelee, sä nopeasti pystyt tuottamaan kuvauksia ja analyysjä omasta näkökulmastasi vaikeisiinkin yhteiskunnallisiin kysymyksiin, niin mikä on se salaisuus, että miten sä hallitset tämmösiä asiakokonaisuuksia?

Li Andersson: Ei hajuakaan. En mä tiedä. Mä oon aina lukenut paljon. Mä, ehkä mä sanon sen, koska mä pidän sitä kyl oikeesti tärkeänä, että. Muistan silloin kun mä olin ensimmäisen kauden kansanedustaja, oli tämmönen uusien perehdytystilaisuus eduskunnassa, niin siel yks kokenut kansanedustaja sanoi, että varatkaa aikaa lukemiselle. Muuten teist tulee tyhmiä täällä, täällä, siis eduskunnassa, ja must se oli, se on jäänyt sillai todella vahvasti mun mieleen. Et sen viesti oli just se, että hyvä päätöksentekijä pitää ottaa aikaa ajattelulle ja oppimiselle, eikä niin, et sä vain juokset jostain tilaisuudest toiseen sanomassa jotain. Ehkä ihmisil on edelleen vähän se käsitys kansanedustajan työstä, että me vaan puhutaan salissa, mut esimerkiks valiokuntatyöskentelyhän on kuuntelemista ja hyvien kysymysten esittämistä ja se on tiedon imemistä koko ajan, et jos on kiinnostunut oppimaan, niin missään ei ole niin hyvät edellytykset sille kuin eduskunnassa, mut siihen pitää sit myöskin käyttää aikaa. Sit mä huomasin sellaisen muutoksen itsessäni myöskin, et ennen kun olin eduskunnassa, niin mä luin hirveesti tietokirjallisuutta. Ja silloin kun ikään kun tietokirjallisuudesta tuli tavallaan se mun päätyö, eli tavallaan se. tiedon kanssa pelaaminen, mitä eduskunnas tehdään koko ajan, ni sit mä aloin lukee kaunokirjallisuutta ja sitä mä yritän edelleen tehdä mahdollisimman paljon, myöskin biografioita. Ja mä luulen, et sekin on tärkeätä, et mä luulen, et se kaunokirjallisuus myöskin ihmisten analyysikykyä auttaa, koska kaunokirjallisuuden kautta oppii ihmisyydestä, ja yhteiskunnassa, ihmisten välisist vuorosuhteista, oppii uusia näkökulmia. tunteita, kaikkee tällaista, mikä tarvitsee politiikassa, koska politiikka on myöskin todella paljon ihmistyötä.

Tapio Luoma: Jos saa kysyä, niin mikä oli viimeinen kaunokirjallinen teos, minkä oot lukenut? Muistatko?

Li Andersson: No mä luin monta kirjaa nyt kesäloman aikana. Mikäköhän se on viimeisin, se viimeisin taisi olla tämmönen ranskalaisen kirjailijan aika lyhyt kirjoitus, joka käsittelee tällast keski-ikäistä naista, hänen vapautumistaan niin materiaalisesta hyvinvoinnista kuin myöskin hänen silloisesta parisuhteesta, tämmönen vapautumistarina, johon liitty myöskin itse asias tämmönen aika hirvee rinnakkaistarina, niin kun huoltajuuskiistasta. Mut yks ehkä tämmönen parempi esimerkki, jonka voisin sanoa, joka oli ehkä vähän isompi lukukokemus mulle nyt kesälomalla oli tää Ikipuut, eli Overstory, minkä mä luin englanniks, ja must se oli tosi hieno, siis yhdysvaltalaiset kirjailijathan on hyvä kirjottamaan tällasia sukupolvia ylittäviä tämmösiä isoja tarinoita, suurella kirjaimella, ja siin oli hienosti myöskin nivottu yhteen tää puiden tarinat ja tämmönen ekologisen kriisin pohdinta näiden ihmiskohtaloiden kautta, ni sitä mä kyl suosittelen näistä teemoista kiinnostuneille.

Tapio Luoma: Kaiken sun toiminnan keskipisteenä varmasti on, kun puhutaan puolueen puheenjohtajasta ja pitkään linjan vasemmistoliiton vaikuttajasta, niin varmaankin kulkee myös tämmöinen ideologinen, niin kun tämmöinen punainen lanka, jos niin voi sanoa. Kun mä tässä äsken viittasin omiin kouluaikeihin ja niihin aikoihin, kun vielä oli olemassa

vasemmistoliiton edeltäjä SKDL ja osittain sen sisällä myöskin SKP. Miten tämän päivän vasemmistolaisuus eroaa noista ajoista?

Li Andersson: No mä sanoisin, et ympäröivä maailma eroaa paljon, ja siksi myöskin vasemmistolaisuus eroaa, koska ne, sanotaan näin, et ne tietyt arvomaailman ydinasiathan ei oo erilaisia. Tää just ehkä tää kansainvälinen solidaarisuus, tää köyhien ihmisten puolesta toimiminen ja yhdessä heidän kanssaan toimiminen, mikä aina on ollut vasemmistolle sen ydinkysymys myöskin, nyt mennään aika tälleen syvälle filosofiselle tasolle, mut et mä luulen, et vasemmistolaisten ajattelu on, puhutaan ennen vanhaan puhuttiin pää, työn ja pääoman välisestä ristiriidasta, ja mun mielest se on edelleen ajankohtainen siinä mieles, et mä luulen, et meidän käsitys ja analyysi maailmasta on kuitenkin se, et se, et siin on ristiriitoja koko ajan. Jos katsotaan palkkaneuvotteluja, mistä siinä neuvotellaan. Siinähan neuvotellaan tulojaon suhteesta. Tai jos kattoo näitä monikansallisia yrityksiä tänä päivänä, se, et maailmassa on enemmän rikkautta kun ehkä koskaan aikaisemmin. Meil on edelleen merkittävästi ihmisiä, jotka elää köyhyydessä. Meil on valtioita, kuten Yhdysvallat, mis on molemmat ääripäät erittäin vahvasti. Näitä ristiriitasuuksia löytyy yhteiskunnasta koko ajan. Ja me olemme puolue tai poliittinen liike, joka näissä aina asettuu niiden vähemmän hyvin toimeentulevien ihmisten, työntekijöiden puolelle tässä ja pyrkii myöskin heidän asemaansa ja elinolosuhteita parantamaan. Toinen ehkä tällainen aatteellinen kysymys, joka edelleen on sama kuin ennen, liittyy myöskin siihen, et pitääkö kaikkea avata tai altistaa voiton tavoittelulle vai voidaanko ajatella, et yhteiskunnassa voi olla myöskin julkisia palveluita, julkisesti, jossa ei ole tää voitontavoittelun elementti läsnä, mitä kaikkea ajatellaan, et pitää olla tämän piirissä ja mikä ei. Täähan on hyvin klassinen ideologinen kysymys politiikassa, ja ehkä myöskin tämmöinen, ehkä vähemmän julkisuudessa ollut kysymys, mikä oli ehkä ennen vanhaan vähän ajankohtaisempi, mut et meillähan on ollut paljon Suomessakin osuuskuntatoimintaa ja tällaista, jonka ajatus on ollut yhteisomistusta sen sijaan, että on niin kun niin vahvasti ikään kuin vain joidenkin yksityisomistuksessa olevia varoja. Mut sit on paljon siis, ja vaik on tietyt, monet aatteelliset asiat, jotka on edelleen, ne ytimet on samoja kuin mitä ne on ollut täs vuosikymmenten saatossa, niin koska yhteiskunta muuttuu, niin kai ko reaali poliittiset johtopäätökset eri asioista ovat erilaisia kuin ennen. Ilmasto- ja ympäristökriisit, mun mielest ne on sellaisii isoja teemoja, jotka näkyy ihan eri tavalla vasemmiston agendalla kun aikaisemmin. Ja toinen teema, mist me ollaan puhuttu tosi paljon puolueen sisällä liittyy myöskin ihan työelämään, et jos mä käyttäisin tänä päivänä sanaa työväenliike tai työväenluokka, siis työväenluokka, niin mä, mäpä väitän, et aika harva enää ikään kun kokisi identifioituvansa siihen. Et ehkä ihmiset, identiteetit ja nää työn tekemisen tapojen pirstoutuneisuus niin haastaa myöskin vasemmistoa, joka perinteisesti on ajatellut, että yhdistää ihmisiä tosi moninaisista taustoista, maaseudulta, kaupungeista, hyvätuluisia, pienituluisia, miehiä, naisia, nuoria, vanhoja, akateemisia, duunareita, et meil on tietyt materiaaliset vaatimukset, jotka on ne meidän yhdistävät tekijät. Mut kun ne ei oo enää tämmösiä yhtenäisidentiteettejä tai mahdollisuutta puhua näin, niin tulee politiikassa myöskin helposti tämä, että onko toi puolue nyt sit vaan nuorten naisten puolue tai onko se vain opiskelijoiden puoluetta, ja me ei haluta olla sellainen, vaan mä haluan edelleen, et vasemmisto on sellanen laaja ja ihmisiä yhteen kokoava. Mut et tää on kyl ehdottomasti, mä koen ainakin, et yksi asia, mikä on muuttunut aikaisemmin, et ehkä tämmöisiä

yhteiskuntapoliittisia identiteettikategorioita ni ei ole ollenkaan samalla tavalla kuin ennen. Ja se näkyy myöskin ehkä vasemmiston sit politiikan tekemisen tavoissa ja retoriikassa. Mut mun työssä edelleen esimerkiks tää pienituloisten ihmisten toimeentulon vahvistaminen, semmonen tietynlainen hyvinvointivaltion puolustaminen, jatkokehittäminen, niin on edelleen aivan ydinasia. Ja sehän se on aina ollut, et siinä mielessä ei vasemmistoliiton, et tää jotenkin politiikan ydin on pysynyt siinä kyl tosi samanlaisena. Tää on nyt pitkä vastaus.

Tapio Luoma: Joo mutta kiitos tästä ja tosta nyt ensimmäisenä tekee mieli bongata tää kysymys köyhyydestä ja siitä, koska se on jotain myöskin semmosta, mikä nyt ainakin periaatteessa kuuluu myöskin kirkon tämmöseen syvään olemukseen, köyhien asian ajaminen, et totta kai vähän toisella tapaa kun sit taas yhteiskunnallisessa poliittisessa päätöksenteossa, mut vaikkapa kirkon diakoniatyö kohtaa ihan ruohonjuuritasolla köyhyyttä hyvin monella tavalla. Miten sun mielestä, miten köyhyys Suomessa on muuttunut?

Li Andersson: No ehkä yks tapa, onhan Suomi ollut maa aikoinaan, jossa on ollut paljon perheitä tai ihmisiä, joissa on ollut materiaalista köyhyyttä, mutta ei välttämättä niin paljon muita ongelmia sen ohella, kun mun mielest tänä päivänä nähdään tosi vahvasti sitä, et monet ongelmat kasautuvat samoille henkilöille tai samoille perheille. Et ei puhuta välttämättä vain siitä, että on suoraan materiaalista köyhyyttä, tulojen puutetta, vaan voi olla myöskin mielenterveysongelmia. Voi olla periytyviä traumoja, jotka osittain liittyy sen perheen sisäisiin ongelmiin tai päihderiippuvuutta ynnä muuta, et toki näitäkin ongelmia on ollut aikaisemmin, mut et paljon myöskin sosiaalipolitiikan asiantuntijat puhuu siitä, et on ikään kun tämmönen, kasautuvaa, ongelmat kasautuu samoille ihmisille, kun taas hyvinvointivaltio kyllä on, me ollaan pystytty rakentamaan yhteiskuntajärjestelmää, joka sitä suurta enemmistöä aika hyvin kannattelee ja joka pitää huolta sitten sen suuren enemmistön hyvinvoinnista, harrastusmahdollisuuksista ja näin poispäin. Mutta mä jossain vaiheessa puhuin myöskin siitä, että onko hyvinvointivaltio ikään kuin edennyt siihen pisteeseen, jossa se ei enää nosta sitä joukkoo, joka on jäänyt ulkopuolelle, koska tää sosiaalinen nousu, mahdollisuus parempaanhan on aina ollut hyvinvointivaltion koko sen rakentamisen eetos. Ja nyt ollaan ehkä päästy pisteeseen, jossa tiedetään riippumat siit, puhutaanko lapsista ja nuorista vai muista, että enemmistöllä menee monella mittarilla oikein hyvin, mut niillä joilla ei mee, niin menee yhä huonommin. Ja jotenkin ne sillat tai keinot rikkoo ylisukupolvista huono-osaisuutta, niin siinä hyvinvointivaltio ei nähtävästi suoriudu niin hyvin enää. Lastensuojeluasiakkuudet, köyhyys, monet tällaiset tekijät, jotka pystytään tilastojen valossa näkemään, et ne kulkee sit helposti sukupolvesta seuraavalle mukaan.

Tapio Luoma: Tuntuu siltä, että tänä päivänä meidän tämän kaltaisessa hyvin pitkälle kehittyneessä yhteiskunnassa, niin se köyhyys on monimutkaistunut jollain tavalla. Että se on niin monesta tekijästä kiinni tänä päivänä, et ennen ehkä se oli hyvin suoraviivaisempaa se, ei vain ollut rahaa, ei ollut töitä tai jotain muuta vastaavaa. Tänään asiaan liittyy monta muutakin. Ja meidän tukijärjestelmät tietenkin ovat pitkälle kehittyneitä, mutta että ne eivät välttämättä keskustele riittävän hyvin keskenään nämä eri tasot.

Li Andersson: Mä, kerran, yks sosiaalipolitiikan asiantuntija, mä muistan kerran yhes seminaaris mis mä olin, joka kysyi, et onko meidän järjestelmä tietys mieles liian sofistikoitunut. Et meil on eri ammattilainen jokaiselle ongelmalle, eri etuus ikään kun jokaiselle ongelmalle. joka sit on johtanut tilanteeseen, että on ihminen, jol on moninaisia avuntarpeita tai ongelmia, mitä pystyis samanaikaisesti ratkaisemaan, ni hän ei pysty yhtä kanssakulkijaa saamaan tai yhtä etuutta, vaan helpost sit tipahtaa välistä, kun pitää osata sukkuloida tällasen monen eri ammattilaisen tai moni eri etuuden hakemisen viidakossa. Ni must se oli aika hyvin sanottu. Sen asian korjaaminen tosin on helpommin sanottua kuin tehtyä.

Tapio Luoma: Vasemmistoaatteen ja uskonnon suhde on ollut vuosikymmenten ja vuossatojen mittaan se semmoinen, ei voi sanoa, että välttämättä aina vihamielinen, mutta jollakin tavalla myöskin useimmiten jännitteinen. Millaisena sä tällä hetkellä näet vasemmistoaatteen? Voiko olla vasemmistolainen ja samaan aikaan vaikkapa syvästi kristitty tai islamilainen taikka juutalainen tai jonkun muun uskonnon, uskonnollisen identiteetin omaava?

Li Andersson: Minusta voi ehdottomasti, ja sellaisia henkilöitä on myös puolueen toiminnassa mukana. Mut mä ehkä, tähän kysymykseen mä sanoisin, että ehkä se vasemmistolainen ajattelu lähtee siitä, että ihmisillä on oikeus uskoa tai olla uskomatta, mut nähdään, et se on ihmisten, et kunnioitetaan uskonnonvapautta, mut nähdään sitä myöskin ihmisten ikään kun omana asiana, et sit ei haluta myöskin niitä uskonnon elementtejä tuoda ikään kun siihen kaikkeen, kaikille yhteiseen. Jos mietitään vaikkapa opetusta esimerkiksi, se on nyt aika klassinen esimerkki, tai siis vain tietyn uskonnon tuomista sitten siihen, tai et on jotain muita, ikään kun tällasia kaikille yhteisiä yhteiskunnallisia instituutioita, joissa sit on vain yksi uskonto vahvasti läsnä. Et mä ehkä määrittelin sen niin kautta enemmänkin. Mut mun mielest on paljon uskontopoliittisia kysymyksiä, jotka on superkiinnostavia yhteiskuntapoliittisesti, ja mistä mä toivoisin paljon enemmän keskustelua, mut jotenkin tää keskusteluilmapiiri on ehkä vähän jännittynyt myöskin tässä. Et mä yritin ministerinä todella paljon viritellä keskustelua täst uskonnonopetuksesta, minkä mä koen, et jossain vaiheessa sitä on pakko jollain tavalla muuttaa Suomessa. Tuntuu, et se ei ota tulta alleen se edes siitä puhuminen, et mikä se suunta voisi olla. Koska on myöskin niin, että monikulttuuristuva yhteiskunta, mikä Suomikin on, niin uskontojen tuntemus ja uskontotieto, mä koen, et on kansalaistaito, mitä kaikki tarvitsee. Et en mä näe, miten muuten me voidaan toimia vaikkapa netissä levitettävien sala, juutalaisuutta tai islamia koskevien salaliittoteorioiden tai virheellisten väittämien osalta kuin se, että ihmiset ovat saaneet sitä tietoa itse, et osaavat omilla aivoillaan arvioida sitä, et voiks tää olla paikkaansa pitävää tai ei. Ja se, että meidän nykyinen uskonnonopetus kouluissa kuitenkin perustuu siihen lasten erotteluun, ikään kun sen uskonnolliseen yhteisöön kuulumisen perusteella, niin en koe enää hyvänä mallina tän päivän Suomessa, ja sit se aiheuttaa myöskin tämmösiä hassuja tilanteita, et mä muistan, kun mä olin Itä-Helsingissä yhes koulussa vierailulla, niin siellä opiskelijat kysy, et miksei islamia voi kirjoittaa ylioppilaskirjoituksissa, kun sitä voi koulussa opiskella, et miksi vain ortodoksiuskontoon kuuluvat tai ev. lut., et mikä tää systeemi on, et miksi se on sit sieltä rajattu ulos. Eikä siihen ole mitään loogista vastausta, siis nykyjärjestelmässä. Et jos nykyjärjestelmä halutaan pitää kiinni, niin mun mielest sitä pitäis kehittää aika paljon, jotta

olis sellast aidosti tasavertanen eri uskontojen suhteen. Tai mikä minä pitäisin parempana, olisi siirtymistä kaikille yhteiseen oppiaineeseen, missä olisi sitten, voisi olla elementtejä sekä nykyisestä elämäkatsomustiedosta että nykyisestä uskonnonopetuksesta niin, et sitten kaikki oppilaat yhdessä, kaikki saavat tietoa eri uskonnoista ja pystyy käymään sitä dialogia paljon enemmän yhdessä kun mitä meidän nykyinen järjestelmä antaa, mihin se antaa mahdollisuutta. Sen lisäksi, et nykyjärjestelmä myöskin mahdollistaa opetuksesta vapautumisen kokonaan, mitä en pidä lainkaan hyvänä niiden lasten ja oppilaiden kannalta. Tää on pitkä vastaus taas.

Tapio Luoma: Uskonnonopetuskysymys on kieltämättä hyvin iso vyyhti, ja jollakin tavalla näyttää myöskin siltä, että suomalaisessa yhteiskunnassa tämmöisiä arvokysymyksiä, niin myöskin jollakin tavalla myös palautuu se, että mitä kouluissa opetetaan. Että kyllähän se siinä tulee vastaan. No uskonnonopetuksen suhteen varmaan vaan, siitähän vois tehdä vaikka montakin podcastia, se on laaja ja mittava asia. Mut ehkä varmaan, se mitä oma kokemukseni siitä on, on se, että tämmöisiä kehittämistarpeita kyllä aika laajalti, niiden olemassaolo tunnustetaan. Ehkä enemmän kysymys on sitten siitä, että kenen ehdoilla tai kuka määrittelee sitten sen polun, mitä kenties otetaan. Mutta jätetään se toisen kertaan, se pohdinta lisää. Mut vielä tarkennan sitä, että onko niin, että tänä päivänä välttämättä vasemmistoliitonkaan piirissä tai suomalaisen vasemmistolaisuuden piirissä ei enää ajatella ihan suoraan sillä tavalla, että uskonto olisi oopiumia kansalle?

Li Andersson: No en oo kuullut kyl kenenkään sanovan niin. Ja sit mä, mä uskon päinvastoin, siis mä luulen itse, että tää yhteiskunta, mikä me eletään, jossa ikään kun tavallaan materiaalille annetaan niin paljon arvoa kun mitä annetaan, niin mä luulen, et se päinvastoin ehkä lisää ihmisten tarvetta löytää merkityksellisyyttä elämään muiden asioiden kautta. Ja joillekin se voi varmaan olla, se voi olla politiikka, se niin kun arvopohjainen toiminta, omien, et tavallaan joku tietty aate. Jotkut ehkä löytää sit sen merkityksellisyyden just siinä ympäristötyössä mitä voi tehdä, et luonnon, luonnosta nauttimiseen tai muuta, ja joillekin se voi sitten olla uskonto. Mut mun mielest se on aika ymmärrettävää, minun mielestäni ainakin, että ihmiset myöskin ehkä kaipaa vastapainoksi sille, että on niin vahva fokus kuluttamiseen, tai blogit ovat täynnä sitä, että minkälaisia vaatteita pitää olla ja miten sun koti pitää olla sisustettu, että on hirvesti tätä, niin kuin sä itsekin sanoit, että pintaa ja miltä asiat näyttää ja kuvat ja visuaalisuus, et ihmiset sit hakee myöskin vastapainoa sille. Ja onhan siitäkin ollut kaikkea keskustelua, et kaikkee tällast uushengellisyyttä on myöskin nousussa, et ehkä se on tietys mielessä myöskin osoitus siitä, että monet sitten etsii jotain muuta välillä myös vähän oudoista paikoista.

Tapio Luoma: Li, kun katsot tulevaisuuteen ja elät vahvasti tässä päivässä, niin miltä se tulevaisuus näyttää sinun silmin?

Li Andersson: En tiedä. Mä oon oppinut yhteiskunnasta sen, että ei voi luottaa siihen, että asiat aina menevät parempaan päin tai jotenkin eteenpäin. Et sen eteen pitää tehdä töitä, et ei ole mitään niinku saavutettuja, tää on ihan pessimistinen puheenvuoro, anteeks täällä keskustelun päätteeksi, mutta ei voi niinku luottaa siihen, että joku tietty tasa-arvon taso on saavutettu tai et joku tietty hyvinvointivaltion taso on saavutettu, vaan et ne asiat ja yhteiskunnalliset kehitykset, historiakin sen osoittaa, et ne voi mennä ylös, alas ja eteenpäin

ja taakse. Ja mun mielest se alleviivaa, jos mä palaan siihen, mist me puhuttiin alussa, sen jokaisen ihmisen poliittisen toimijuuden merkityksen, koska se tavallaan, sitä tarvitaan koko ajan. Et meidän pitää koko ajan olla valmiita tekemään töitä ja puhumaan ja toimimaan niiden arvojen ja tavoitteiden edestä, mitä me nähdään tulevaisuuden kannalta tärkeinä. Ja mulle se on tällä hetkellä juurikin tämä jokaisen jakamattoman ihmisarvon ja yhdenvertaisuuden, myöskin tän ekologisen kriisin ja eriarvoisuuden torjumisen teemat, joiden suhteen mul on kova motivaatio edelleen toimia ja tehdä töitä.

Tapio Luoma: Kiitos Li, ajatuksistasi ja ajastasi. Ja juuri tähän, mihinkä lopuksi viittasit, siihen, että haluat tehdä töitä tällaisten asioitten eteen, niin siihen ja kaikkeen muuhun elämään toivotan sinulle sitä parasta mitä osaan, Jumalan siunausta.

Li Andersson: Kiitos paljon.